

УДК 343.985
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/688-690

Тейюб АБДУЛЛАЄВ

курсант навчальної групи 103
факультету № 1

Аліна ПІДДУБНА

доцент кафедри кримінального
процесу та організації досудового
слідства факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Належна взаємодія органів досудового розслідування під час розслідування воєнних злочинів з іншими учасниками кримінального провадження є необхідною запорукою правильності, швидкості, належності складання процесуальних документів та, в цілому, розслідування кримінальних проваджень. Досліджувана взаємодія це процес безпосереднього та опосередкованого впливу учасників кримінального провадження один на одного, направлений на організацію та здійснення досудового розслідування воєнних злочинів. Зважаючи на попередній досвід слідчих у документуванні воєнних злочинів, можна стверджувати, що запорукою швидкості є тісна та належна взаємодія слідчих з іншими органами та підрозділами.

З метою удосконалення взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, діє Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [1]. Крім того, спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та офісу Генерального прокурора «Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України» від 09.03.2022 № 177/450/46 визначено механізм взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України, порядок дій працівників закладів охорони здоров'я, бюро судово-медичної експертизи та уповноважених працівників органів та підрозділів Національної поліції України під час перевірки обставин смерті людини під час дії воєнного стану на території України [2].

Також з метою удосконалення організації та взаємодії під час розслідування воєнних злочинів слідчі Національної поліції, за сприянням Консультативної місії Європейського Союзу в Україні, пройшли комплексне навчання в Гаазі для вдосконалення вмінь та навичок досудового розслідування злочинів, скоєних в умовах збройного конфлікту [3].

Під час проведення слідчих (розшукових) дій у зв'язку з розслідуванням воєнних злочинів органи досудового розслідування взаємодіють з різними органами та підрозділами, а саме:

- ДСНС (пожежогасіння, встановлення причин займання, організація розмінування території);
- ЗС України та ТРО ЗС України (виявлення диверсійних груп, трупів загиблих військовослужбовців, воєнної техніки окупантів);
- органи місцевого самоврядування (організація взаємодії, комунікація, робота з населенням);
- експерти та спеціалісти (забезпечення максимальної фіксації наслідків воєнних злочинів, встановлення завданих збитків, виявлення та вилучення залишків зброї та боєприпасів, що призвели до руйнувань, їх безпечне переміщення для зберігання, використання відповідного спецтранспортом; з метою проведення заходів з розмінування,

надання консультації та оцінки орієнтовної вартості шкоди, відповідних військових частин залучаються спеціалісти з питань застосування ракетних військ, артилерії, військової авіації та вибухотехнічних служб);

– СБ України (здійснення досудового розслідування, отримання доручень, планування, тощо);

– ЗМІ та волонтери (висвітлення допустимої та належної інформації, допомога та робота з постраждалими, населенням, пошук родичів, тощо) [4].

Більшість зареєстрованих кримінальних проваджень щодо воєнних злочинів в Україні потребують проведення низки експертиз та використання досвіду міжнародного кримінального та гуманітарного права. Зокрема, розслідування воєнних злочинів неможливо проводити без залучення експертів експертної служби МВС України, оскільки проведення різноманітних експертиз є необхідною складовою кримінальних проваджень, зокрема: судової вибухотехнічної, балістичної, військової, судової будівельно-технічної експертиз. Крім того, за інформацією офісу Генерального прокурора, завдяки міжнародній взаємодії, за сприянням Міжнародного кримінального суду, найближчим часом в Україні буде працювати найсучасніша лабораторія, що проводитиме експертизи (балістичні, вибухотехнічні, хімічні, тощо), пов'язані з воєнними злочинами, здійсненими російською федерацією [5]. Також у межах роботи Міжнародної ради експертів із питань розслідування злочинів, вчинених в умовах збройного конфлікту, започатковано новий напрям – протидія злочинам проти довкілля, оскільки станом на 06 березня 2024 року здійснюється вже понад 200 кримінальних проваджень у сфері охорони довкілля, пов'язаних зі збройною агресією, з яких 15 кваліфіковані як екоцид [6]. Зокрема, французькі експерти надали українським правоохоронцям мобільну ДНК-лабораторію, яка була вперше протестована в місті Ізюм, Харківської області після звільнення міста у вересні 2022 року [7]. Така практика вказує на те, що українські прокурори інтегрують міжнародну експертну допомогу у національну систему експертології.

Крім того, можна виділити таку форму застосування експертом спеціальних знань у кримінальному провадженні, як його безпосередня участь у проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, консультування сторони кримінального провадження, слідчого судді та суду з питань, які стосуються призначення експертизи, а також діяльність зі встановлення причин та умов, які сприяли вчиненню правопорушень.

Отже, можна зробити висновок, що залучення інших учасників кримінального провадження, зокрема експертів та спеціалістів для швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування й документування воєнних злочинів, є важливим елементом. Водночас порушені питання взаємодії та залучення різноманітних експертів та спеціалістів вимагають подальшого дослідження, удосконалення з урахуванням постійних змін умов воєнного стану, тому пропонуємо учасникам конференції взяти участь в обговоренні порушених питань.

1. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

2. Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та офісу Генерального прокурора від 09.03.2022 № 177/450/46. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-22#n7>

3. Слідчі Нацполіції пройшли в Гаазі навчання з розслідування воєнних злочинів. *Укрінформ*. 19.10.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3775791-slidci-nacpolicii-projsli-v-gaazi-navcanna-z-rozsliduvanna-voennih-zlociniv.html>

4. Піддубна А. В. Організаційно-правові аспекти взаємодії слідчого з органами та підрозділами в умовах воєнного стану : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (м. Київ, 18 листоп. 2022 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2022. С. 81–84.

5. В Україні з'явиться сучасна лабораторія для проведення експертиз щодо воєнних злочинів. *Укрінформ*. 14.03.2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3682243-v-ukraini-zavitsa-sucasna-laboratoria-dla-provedenna-ekspertiz-sodo-voennih-zlociniv.html>

6. Документування воєнних злочинів, які спричиняють шкоду довкіллю, стане окремим напрямом роботи Міжнародної ради експертів. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/prityagnennya-do-vidpovidalnosti-za-vojenni-zlocini-proti-dovkilliya-stane-okremim-napryamom-roboti-miznarodnoyi-radi-ekspertiv>

7. Міжнародна підтримка розслідувань воєнних злочинів. *Юридична газета. Всеукраїнське*

професійне юридичне видання. 29.03.2023. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciji/mizh-narodna-pidtrimka-rozsliduvan-voennih-zlochiviv.html>

8. Абламський С. Є., Юхно О. О., Фоміна Т. Г. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : навч. посіб. Вид. 2-е, допов. і перероб. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. 209 с. (Бібліотечка слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу).

УДК 343.982.34

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/690-691

Катерина БАБАК

курсант III курсу

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Ганна БІДНЯК

доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент,

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАПІЛЯРНИХ ВІЗЕРУНКІВ

Дактилоскопична експертиза визначається як процес ідентифікації особи за слідами її рук, залишеними на місці події. Цей метод є важливою складовою трасологічної експертизи, яка входить до складу криміналістичної експертизи, що становить частину судової експертизи у кримінальному процесі.

Коли версія про особу, яка залишила слід, ще не висунута або якщо слідчий прагне визначити наявність невидимих чи слабковидимих слідів на предметах обстановки місця події, експерта може питати про можливість ідентифікації особи через такі сліди. Дактилоскопична експертиза вирішує також ряд завдань, пов'язаних із визначенням механізму утворення сліду, структурою руки, що його залишила, і іншими характеристиками слідоутворювального об'єкта [1, с. 7].

Фактичною підставою для проведення дактилоскопичної експертизи є необхідність отримання спеціальних знань у галузі дактилоскопії для розкриття обставин, важливих для кримінального розслідування. Юридичною підставою є процесуальний документ, такий як постанова чи ухвала, що призначає експертизу, або договір з експертом чи експертною установою захисту, в якому зазначаються реквізити, питання для експерта та об'єкти дослідження [3, с. 59].

Згідно зі статтею 26 Закону «Про Національну поліцію», поліція здійснює збір, зберігання та обробку мультимедійної інформації та біометричних даних осіб, щодо яких було застосовано адміністративне чи законне затримання, а також осіб, яким повідомлено про підозру в скоєнні кримінального правопорушення [4].

Дослідження папілярних ліній рук з метою ідентифікації особи є складним і важливим завданням у межах дактилоскопичної експертизи. Об'єктами дослідження є сліди пальців та (або) долонь, а також речові докази, на яких можуть бути виявлені або підозрювані сліди рук.

Експертиза може включати аналіз копії сліду на слідокопіювальній плівці, дослідження зліпка об'ємного сліду або аналіз масштабного фотознімка сліду. До кола осіб, що перевіряються, можуть входити навіть ті, хто не має причетності до злочину, але мали можливість залишити сліди на місці події, такі як мешканці квартири, де сталася крадіжка. Визначення того, що слід залишено конкретною особою, допомагає виключити непотрібні підозрювані та зайві експертизи [1, с. 44].

Експерт детально оглядає об'єкти дослідження, отримані для проведення експертизи, та відповідає на запитання, яке поставила посадова особа при призначенні експертизи, шляхом складання експертного висновку. Цей висновок є важливим етапом у